

דף כט

מז. א. מנין לשלישי בקודש שהוא טמא, ולרביעי בקודש שהוא פסול?

ב. טבול יום שנגע בחולין בתרומה ובקודש, מה דינם?

א. לדברי רבי יוסי למדנו שלישי לקודש מן התורה, ממה שנאמר והבשר (= בשר שלמים) אשר יגע בכל

טמא (= אף שני במשמע שנקרא טמא שנאמר 'כל אשר בתוכו יטמא') לא יאכל.

ורביעי בקודש שהוא פסול, למד רבי יוסי בקל וחומר ממחוסר כפורים שיותר בתרומה ופסול בקודש, שלישי שפסול בתרומה דין הוא שיעשה רביעי בקודש. רבי יוחנן תמה על טעם זה, שתשובתו בצדו; אוכל הבא מחמת טבוי"י יוכיח שפסול בתרומה ואינו עושה רביעי בקודש, לחכמים.

א. להלכה פסק הרמב"ם (אבות הטומאות יא, ד) כרבי יוסי, [ואעפ"י שאמר רבי יוחנן תשובתו בצדו —

כי מה שטבול יום אינו עושה רביעי, משום שנקלשה טומאתו, כמו שפירש רבא במעילה. 'לקוטי הלכות'].

ב. מדברי רש"י בכמה מקומות מבואר שלדעת האומרים 'דיו' גם כשנפרך הקל-וחומר, אין רביעי בקודש פסול מדאוריתא אלא מדרבנן. וכן דעת הרמב"ם (אבות הטומאות יב). וכן למאן דאמר אין משקה מטמא אוכל ואין אוכל מטמא אוכל, אי אתה מוצא רביעי בקודש מן התורה. ורבנו תם (עתוס' פסחים יח חגיגה כד ומעילה ח) חולק וסובר שיש רביעי מהתורה על ידי עצים ולבונה.

ג. רבי עקיבא אינו סובר קל-וחומר זה, ולשיטתו ששלישי טמא בחולין, למדים רביעי בקודש

מזהבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל (עפ"י פסחים יח).

ד. ישנה דעת תנאים שאין רביעי בקודש אלא על ידי אוכל ראשון של קודש, אבל היה חולין,

אפילו נעשו על טהרת הקודש, אינו הולך בקודש עד רביעי (כדלהלן ל. ברש"י ד"ה

ופסול. וכן פסק הרמב"ם — ע' חזון איש טהרות ב.י. ואולם המאירי כתב שאין הלכה כן).

ב. טבול יום מותר בחולין ובמעשר ואסור בתרומה, (כמו שדרשו ביבמות עד). נגע בתרומה — פסלה.

נגע בקודש — לדברי אבא שאול עשאוהו לטבוי"י כראשון לקודש, לטמא שנים (שני ושלישי) ולפסול אחד (רביעי). לדברי רבי מאיר הטבול-יום דינו כשאר שני-לטומאה, ומטמא אחד בקודש (להיות שלישי) ופסול אחד (רביעי). וחכמים אומרים: כשם שפסול אוכלי תרומה ומשקי תרומה, כך פסול אוכלי קודש ומאכלי קודש ואינו מטמאם לטמא או לפסול אחרים במגעם (כיון שטבל קלשה טומאתו, הלכך אינו מטמא אלא פוסל. עפ"י מעילה ח. ומדאוריתא הוא. ע' חו"ב שם).

א. מבואר ברש"י שלא אמר אבא שאול אלא כשנגע הטבוי"י בקודש, שעשו חכמים מעלה

בקדשים להחשיב הטבוי"י כראשון, אבל טבוי"י שנגע בתרומה, אין התרומה מטמאה את

הקודש אלא דינה כשלישי לטומאה שפוסל את הקודש במגע ואינו מטמאו.

ב. מפשט דברי רש"י במעילה ח) נראה שאם נגע טבוי"י בקודש, אותו קודש פוסל את התרומה

לאבא שאול. וטעם הדבר, שהרי נקבע דינו של אותו קודש להיות שני, ושני

פוסל תרומה. ואולם הרש"ש שם צדד לפרש כוונת רש"י באופן אחר, כי כיון שהטבוי"י

עצמו נידון כשני לתרומה, אין סברא שמגעו יפסול תרומה.

ג. לרבי מאיר, נגע טבוי"י במשקין — אינם נעשים תחילה אלא הם כשלישי לפסול קודש,

ואולי דינם לפסול תרומה. (ע' חזו"א טהרות י.ג).

ד. בסוגיתנו משמע שלרבי מאיר ולאבא שאול, טבול יום מטמא במגעו להיות שלישי מדאורייתא. ובסוגיא במעילה מבואר שאין זה אלא מעלה דרבנן. (עפ"י תוס' במעילה ח: ד"ה לאבא, ע"ש. וע' קרן אורה).

ה. פסק הרמב"ם (אבות הטומאות יג) כחכמים, שטבול יום פוסל ואינו מטמא, הן קדש הן תרומה הן אוכלין הן משקין. ואין חילוק בין טבול יום מטומאה חמורה (כגון זב שטבל) לטבו"י מטומאה קלה (כגון שנגע בשרץ והיה ראשון קודם שטבל), כמבואר בסוגיא (שם ה"ב ובכסף משנה).

דפים כט — ל

מח. האם ככר שני-לטומאה עושה שלישי, בחולין בתרומה ובקודש?

לדברי רבי עקיבא ככר שני מטמא חולין מדרשת הכתוב: וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר בתוכו (= אוכלין המיטמאים מן הכלי שהוא ראשון-לטומאה, והרי הם שניים) יטמא — יטמא. במסכת חולין (ל) אמרו שבטומאה דרבנן כגון בי"ח דבר שגזרו חכמים, אפילו לרבי עקיבא אין שני עושה שלישי בחולין. וכתבו התוס' (שם) שרב אסי כאן חולק. ואולם התורא"ש ותוס' שאנץ יישבו דברי רב אסי עם הסוגיא שם.

ולרבן יוחנן בן זכאי אין לו מקרא מן התורה, אבל יש לו לפסול תרומה מקל-וחומר מטבול יום שמותר בחולין ופוסל תרומה, ככר שני שפסול בחולין דין הוא שיעשה שלישי בתרומה. [וכלי חרש מוכיח שגם דבר שאין במינו אב הטומאה פוסל].

מבואר בפסחים (יה) שמהתורה אין אוכל מטמא אוכל. לא אמר רבי עקיבא שהככר מטמא מהתורה אלא משקה בלבד.

ואמר ריב"ז, עתיד דור אחר לטהר ככר שלישי [כי יש לפרוך מה לטבו"י וכלי חרס שכן יש בהם צד חמור; זה יש במינו אב הטומאה וזה מטמא מאויר, תאמר בככר שני].

וכן הראה רב (ל). ששיטת כמה תנאים שאין שני עושה שלישי בחולין; רבי מאיר ורבי יוסי ורבי יהושע ורבי אלעזר ורבי אליעזר. (וכן היא סתם משנה בטהרות ב,ג. וכן הלכה. [ואעפ"י שכלל הוא בידינו 'אין הלכה כשיטה' — זהו יוצא מן הכלל. ומצינו כיוצא בזה. ע' מאירי. ובתוס' שאנץ הקשה על כלל זה מכאן]).

מבואר במסכת חולין (ל) שחולין הנעשים על טהרת התרומה (בפירות שיש במינם תרומה) — יש בהם שלישי. וכן חולין שנעשו על טהרת הקודש. מלבד לדעת ר' יהושע אליבא דר' הושעיא, אין שלישי בחולין שנעשו על טהרת הקודש, וכן דעת תנא דברייתא בחולין. וכן פסק הרמב"ם. והראב"ד השיגו.

דף ל

מט. א. האם וכיצד אפשר להפריש חלה מעיסה טהורה על הטמאה?

ב. האם מותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל?

א. מי טימא עיסתו במזיד, רבי אליעזר אומר: ילוש עיסה אחרת בטהרה ויטול חלה מן הטהורה על הטמאה. כיצד הוא עושה (כדי לתרום מן המוקף (= מחובר), והלא אסור לטמא את החלה)? נוטל כדי